

۱۵۵۹۰۰۶

کتاب



عروض و قافیه
دهم و یازدهم

تألیف:

اصغر بهرامی

افتخاری دیگر از انتشارات
تخته‌سیاه در بست و نهمین
نمایشگاه بین‌المللی کتاب



فردا
برای خواندن
دیر است

۲۹ شهریور
کتاب

BOOK FAIR

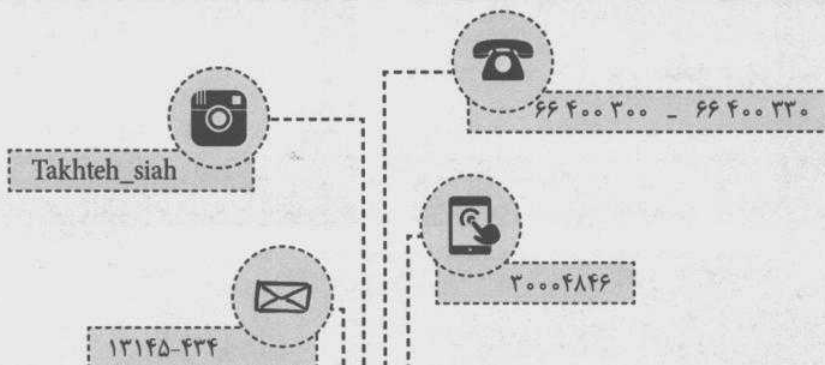


عروض و قافیه دهم و یازدهم

سرشناسه	: بهرامی، اصغر، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: عروض و قافیه دهم و یازدهم / تألیف اصغر بهرامی.
مشخصات نشر	: تهران: تخته سیاه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۸۰ص: ۲۲×۲۹ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۰۶۲-۲۴-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپای مختصر
شماره ثبت اسناد ملی	: ۴۹۹۶۲۶۶

نام کتاب	عروض و قافیه دهم و یازدهم
مؤلف	اصغر بهرامی
روایتگر	علی معینی - مهدی اشرفیان آذر
نوع	تخته سیاه
نوبت چاپ	چاپ ۱۳۹۶
تیراژ	جلد ۱۰۰۰
طراح جلد	واحد گرافیک انتشارات تخته سیاه
صفحه آرای	سمیه آذر
ناظر چاپ	عبدالله فتوحی
قیمت	۱۵۰,۰۰۰ به همراه ۲۷۰۰
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۰۶۲-۲۴-۴
آدرس	تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۰ فروردین، پلاک ۹۹، طبقه اول نظری غربی، پلاک ۹۹

کلیه حقوق این اثر متعلق به انتشارات تخته سیاه است و هرگونه نسخه برداری و برداشت به هر صورت و شیوه به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از ناشران تحت پیگرد قانونی قرار می گیرد.



سخن مؤلف

طولانی‌ترین شب سال است. به رسم آریایی، اهل خانه گرد هم نشسته‌اند و شب را به انتظار خورشید بیدارند. من نیز باید به رسم ناشران برای نوشته‌ای که نام «عروض و قافیه» بر خود گرفته است مقدمه مؤلفی آماده کنم. از اهل خانه اجازه می‌گیرم که فرصتی بدهند تا چند خطی سیاه کنم سپس در کنارشان دستان یلدا را در دستان خورشید بگذارم.

صدای آرام مادرم به گوش می‌رسد. دارد انار دانه می‌کند و با صدایی که پر از ترانه است می‌خواند:

«صد دانه یاقوت، دسته به دسته با نظم و ترتیب یک جا نشسته»

بچه‌های کوچک دورش نشسته‌اند و گاهی دانه اناری را که از دستش می‌افتد به کاسه می‌اندازند. مادرم انارها را با واژه‌های شعر دانه می‌کند. گویا از قدیم انار و پاییز و شعر، ایرانی‌ها را کنار هم جمع کرده است. با خود می‌گویم: این مادرم در هر فرصتی، شعر را با زندگی روزمره همراه کرده‌اند و شعر، فرزند دوست‌داشتنی همه خانه‌های ایرانی شده است.

بزرگان ما با قصه‌ها، ترانه‌ها و شاهنامه‌خوانی‌ها، از یک‌ترین شب‌های تاریخ ما را به صبح رساندند تا در تاریکی بی‌فرهنگی نمائیم و با این داستان‌ها و ترانه‌ها دینی خود را نسبت به این خاک ادا کرده‌اند و حالا من خود را می‌بینم که می‌خواهم به پاس تمام ترانه‌ها و شعرهایی که آموخته‌ام آموخته‌های سالیان عمرم را به فرزندان این سرزمین تقدیم کنم، باشد که من نیز با شعر و انار حافظ، رسیدن این شب‌های تاریک را به خورشید اهورایی کوتاه‌تر کنم.

با صدای یکی از بچه‌ها به خودم می‌آیم. «عزیزجان! باز هم صد دانه ...»

و مادرم با مهر و حوصله همیشگی می‌خواند:

«صد دانه یاقوت ...» آهنگ صدایش به دلم می‌نشیند ناخودآگاه، آهنگ شعرش واژه‌ها را با نظم و ترتیب

اینگونه دانه می‌کند: «فَعْلُنْ، فَعْلُونْ فَعْلُونْ، فَعْلُونْ»

پایان یلدا، پیک پگاه است

«هر چند گاهی، دنیا سیاه است

بر لوح پاک «تخته سیاه» است»

جایی که از من، حرفی به جا ماند

شب یلدا

چقدر حس خوبی است که می‌بینی روشی که سال‌ها سرلوحه کار تدریس عروضیات بوده است، حالا به عنوان شیوه تدریس آموزشی در کتاب‌های درسی عروض آموزش داده می‌شود. از آغاز بر این بوده‌ایم و همیشه خواهیم ماند که تدریس عروض شنیداری، درست‌ترین و علمی‌ترین شیوه تدریس است.

حالا که کتاب‌های علوم و فنون سال دهم، یازدهم و بعدها دوازدهم بر پایه تدریس شنیداری بنا گشته است، ما نیز کتاب عروض خود را مطابق با مطالب و عناوین این کتاب‌ها ارائه داده‌ایم. با این تفاوت که کتاب کمک درسی ما، علاوه بر تدریس کامل عروض شنیداری از تکنولوژی QR-code - رمزینۀ پاسخ سریع - بهره برده است؛ یعنی خوانندگان این اثر می‌توانند پس از خواندن هر مبحث، تدریس تصویری آن قسمت را تماشا کنند.

شما می‌توانید با نصب این برنامه بر روی تمام گوشی‌های اندرویدی و IOS دانسته‌های نوشتاری، دیداری و گفتاری این نوشته را ببینید و بشنوید. به جز این مطلب که بسیار می‌تواند در آموزش درس عروض شنیداری مفید باشد، یک حلقه CD نیز پیوست کتاب کرده‌ایم تا خوانندگان کتاب، اوزان شعر فارسی را در دلنشین‌ترین حالت بشنوند و زیبایی‌های شنیداری شعر فارسی را گوارای کام خود نمایند.

در پایان هر فصل، تمرین‌هایی مطابق با تمرین‌های این درس آورده‌ایم و خودارزیابی‌های کتاب خود را در حالتی شبیه به خودارزیابی‌های کتاب درسی ارائه کرده‌ایم تا دانش‌آموزان عزیز بتوانند در آموختن مطالب کتاب با دیدن این نمونه‌ها قدم‌های بهتری بردارند. در پایان کتاب نیز تست‌هایی و پاسخ‌های کاملاً تشریحی آورده‌ایم که باعث آشنایی دانش‌آموزان با نمونه سؤالات تستی از این مباحث خواهد شد.

این کمین نوشته، قسمتی از کتاب علوم و فنون ادبی را به شکلی نوین آموزش می‌دهد. در تکمیل این کتاب به زودی قسمت سبک‌شناسی، تاریخ ادبیات و آرایه‌های ادبی نیز به شکلی جدید ارائه خواهد شد که دلنشین خاطر ادب‌دوست شما باشد.

همچنان که دعای شما خوبان را همیشه قدردان و نیازمندیم، پیشنهادها و انتقادات سازنده شما را نیز همواره چشم به راهیم!

«تباکر حریر است و کرپرنیان»

به ناچار خوش بود در میان»

فهرست

۷	مقدمه قافیه
۸	درس نخست: آشنایی با چند اصطلاح درباره قافیه
۹	درس دوم: قواعد قافیه
۱۱	جدول قافیه
۱۲	خودارزیابی و پاسخ خودارزیابی
۱۳	درس سوم: قافیه درونی، ذوقافیتین، قافیه در شعر نو
۱۴	جدول تمرین
۱۵	خودارزیابی قافیه
۱۶	پاسخ خودارزیابی
۱۷	درس چهارم: سازه‌ها و عوامل تأثیرگذار شعری
۱۸	خودارزیابی
۱۹	پاسخ خودارزیابی
۲۱	درس پنجم: هماهنگی پاره‌های کلام (حرف، هجا، وزن)
۲۳	خودارزیابی
۲۴	پاسخ خودارزیابی
۲۵	درس ششم: وزن شعر فارسی (قواعد تعیین وزن، تقطیع هجایی)
۲۸	خودارزیابی
۲۹	پاسخ خودارزیابی
۳۱	درس هفتم: پایه‌های آوایی (شناخت خوشه‌های هجایی)
۳۵	خودارزیابی و پاسخ خودارزیابی
۳۷	درس هشتم: چگونگی تقطیع شعر به ارکان (آشنایی با پرکاربردترین پایه‌های آوایی)
۳۹	۱- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
۴۰	۲- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
۴۲	۳- فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
۴۳	۴- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن
۴۴	۵- فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن
۴۶	۶- مفععلن مفععلن مفععلن مفععلن
۴۷	۷- مفععلن مفععلن فاعلن
۴۹	۸- مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن
۵۰	۹- مفاعیلن مفاعیلن فعولن
۵۱	۱۰- فعولن فعولن فعولن فعولن
۵۳	۱۱- فعولن فعولن فعولن فعل
۵۴	۱۲- مستفععلن مستفععلن مستفععلن مستفععلن
۵۶	درس نهم: اوزان همسان دولختی (اوزان دوری)
۵۷	۱۳- مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن
۵۸	۱۴- مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن
۵۹	۱۵- مفععلن فاعلن مفععلن فاعلن
۶۱	۱۶- مفععلن مفاعیلن مفععلن مفاعیلن
۶۳	پرسش‌های چهارگزینه‌ای
۷۱	پاسخ تشریحی پرسش‌های چهارگزینه‌ای
۸۰	پاسخ‌نامه کلیدی